

Marta Bobiatyńska

**Ruch turystyczny okolic Jeziora Rożnowskiego
w latach 1933–2008**

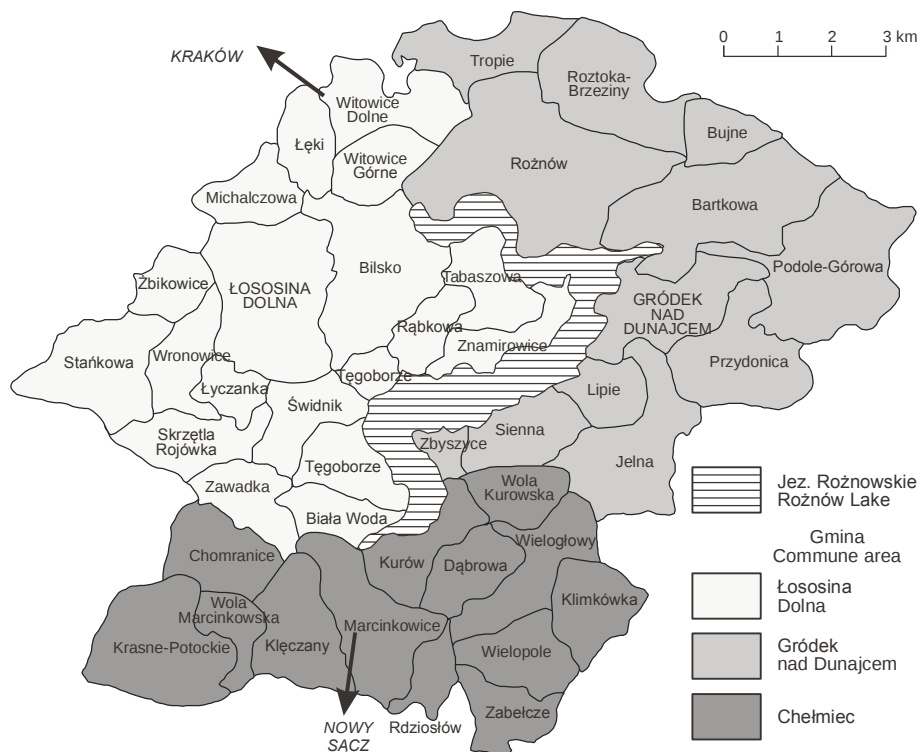
Wstęp

Jezioro Rożnowskie położone jest w południowo-wschodniej części województwa małopolskiego, w odległości ok. 70 km od Krakowa i 15 km od najbliższego miasta – Nowego Sącza. Zbiornik powstał w latach 1934–1943, w wyniku przegrodzenia w Rożnowie doliny Dunajca tamą o wysokości 49 m (rys. 1).

Ruch turystyczny w latach 30. XX w.

Badania ruchu turystycznego na obszarze Pogórza Rożnowskiego prowadzone były od lat 30. XX w. przez pracowników Studium Turyzmu Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Opracowaniami dotyczącymi ruchu turystycznego z tamtego okresu są broszury T. Chorabika (1938, 1939), S. Leszczyckiego i H. Mianowskiego (1934).

Pierwszy etap rozwoju ruchu turystycznego na analizowanym terenie trwał do wybuchu II wojny światowej. W połowie lat 30. XX w. rozpoczęto budowę zbiornika na Dunajcu (Burlinga 1984) w podgórskim, turystycznym rejonie rożnowskim, w którego granicach znajdowało się 47 miejscowości letniskowych (Leszczycki, Mianowski 1934). W 1932 r. biuro turystyczne Orbis w swoim informatorze zamieściło ofertę zwiedzania zamków w dolinie Dunajca (od Niedzicy i Czorsztyna w Pieninach, po Rożnów i Czchów na Pogórzu Rożnowskim) (Burlinga 1984).

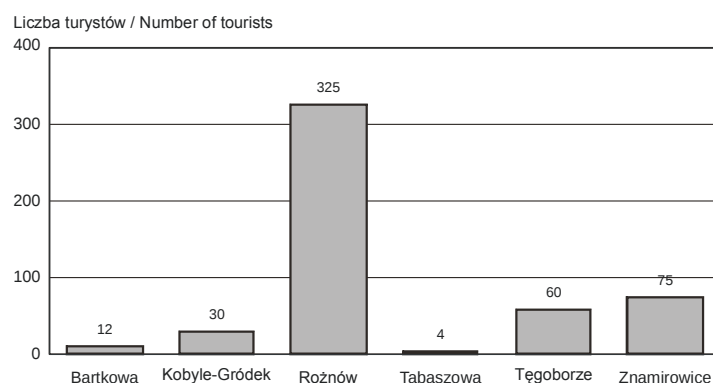
Rys. 1. Położenie geograficzne obszaru badań (opracowanie własne)

Fig. 1. Geographic location of the studied area (author's own elaboration)

W 1933 r. rejon rożnowski odwiedziło 2025 turystów „osiadłych” oraz 3000 krótkoterminowych (bez korzystania z noclegów). Dla porównania w tym samym roku w całym regionie krakowskim (nazwa „region krakowski” przypuszczalnie odnosi się do obszaru objętego granicami ówczesnego województwa krakowskiego) zanotowano ok. 246 tys. turystów „osiadłych” w 947 miejscowościach, z czego w powiecie Nowy Sącz – 46 tys. Średnia liczba turystów w jednej miejscowości w regionie rożnowskim (miejscowości w dolinie Dunajca od Nowego Sącza po przełom rzeki w okolicach Rożnowa) wynosiła 43 osoby (rys. 2).

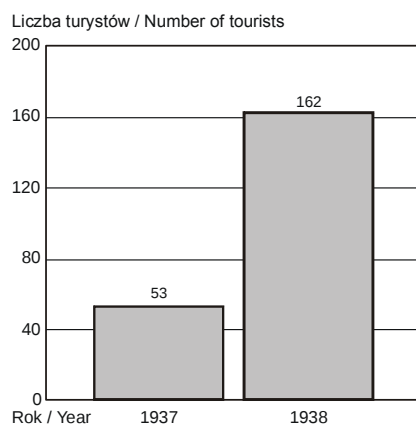
Dane z opracowań T. Chorabika (1938, 1939) pokazują gwałtowny wzrost liczby letników w Tęgoborzy z końcem lat 30. ubiegłego wieku (rys. 3). Było to efektem działalności Ligi Popierania Turystyki, która rozpropagowała akcję wczasów pracowniczych w tej łatwo dostępnej komunikacyjnie miejscowości (położonej na tzw. linii turystycznej, czyli przy

drodze Kraków–Bochnia–Brzesko–Nowy Sącz) (Leszczycki, Mianowski 1934).

Rys. 2. Liczba turystów „osiadłych” w wybranych miejscowościach regionu rożnowskiego w 1933 r. (opracowanie własne na podstawie: S. Leszczycki, H. Mianowski 1934)

Fig. 2. Number tourists “settled” in the selected municipalities of the Rożnów Region in 1933 (author’s own elaboration, based on S. Leszczycki, H. Mianowski 1934)

Rys. 3. Liczba turystów „osiadłych” w Tęgoborzy w 1937 i 1938 r. (opracowanie własne na podstawie T. Chorabik 1938,1939).

Fig. 3. Number of tourists “settled” in Tęgoborze in 1937 and 1938 (author’s own elaboration, based on T. Chorabik 1938, 1939)

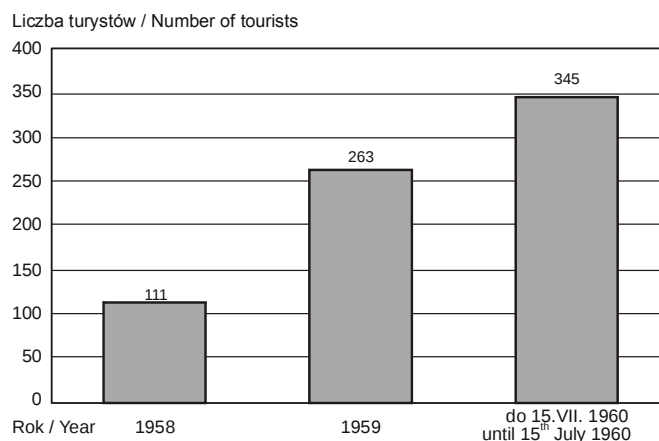
Ze względu na słabo rozwiniętą bazę noclegową na omawianym obszarze, w ruchu turystycznym dominowali tzw. pasanci – przede wszystkim kajakarze. Rocznie przełomem Dunajca przez Pogórze Roż-

nowskie przepływało turystycznie od 150 do 300 łodzi (Kowernicki 1962). Przybysze pochodzili z Krakowa, Nowego Sącza, ale także np. z Poznania (Chorabik 1938).

Ruch turystyczny w latach 1939–1958

Przełomowym momentem dla rozwoju ruchu turystycznego na tym terenie było dokończenie budowy Jeziora Rożnowskiego. Ze względu, iż przypadło to na okres II wojny światowej, dominowała wówczas wśród letników ludność niemiecka. Wybudowano wtedy kilka prywatnych obiektów dla urzędników oraz rezydencję dla generała Hansa Franka. Ruch letniskowy koncentrował się w obecnym Gródku nad Dunajcem (Burlinga 1984).

Na okres powojenny przypada stopniowy wzrost zainteresowania turystów nowym dla nich obszarem rekreacyjnym w Polsce. Od drugiej połowy lat 40. organizowano nad akwenem obozy klubów żeglarskich z pobliskiego Nowego Sącza i Krakowa (pierwszy odbył się już w 1946 r.). Tym samym zaczęła rozwijać się turystyka zorganizowana (Kowernicki 1962, Burlinga 1984). Jak podają wymienieni autorzy, do 1957 r. ruch turystyczny nad jeziorem rozwijał się jednak powoli.

Rys. 4. Ruch turystyczny w miejscowości Znamirówce w latach 1958–1960 (opracowanie własne na podstawie K. Kowernicki 1962)

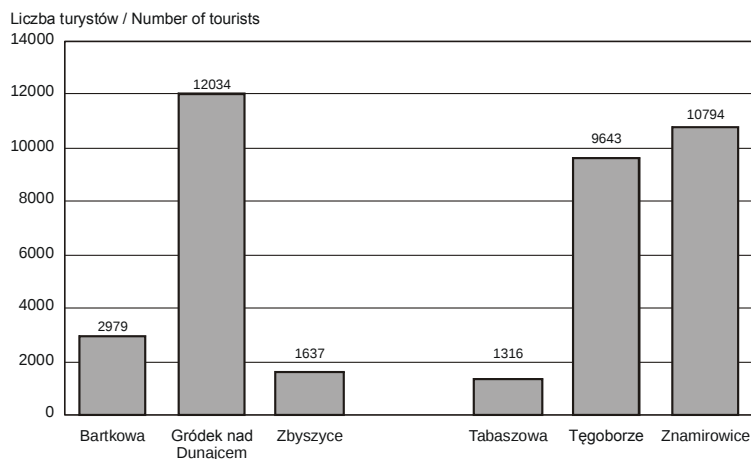
Fig. 4. Tourist movement in Znamirówce in years 1958–1960 (author's own elaboration, based on K. Kowernicki 1962)

Dynamiczny wzrost liczby przyjeżdżających rozpoczął się po 1958 r. (rys. 4), co było bezpośrednio związane z przyjęciem przez Radę Ministrów uchwały w sprawie tzw. „eksperymentu nowosądeckiego”.

Centrum rozwoju ruchu turystycznego przesunęło się wówczas z północno-wschodnich i północnych obrzeży Jeziora Rożnowskiego na jego południowe granice – do miejscowości Tęgoborze i Znamiórowice. Tam też zaczęły powstawać pierwsze trwałe obiekty noclegowe. Wielkość ruchu turystycznego w tym okresie jest trudna do określenia, przede wszystkim ze względu na brak kontroli zameldowań. Był to jednak ruch na tyle silny, że przyjezdni mieszkający na kwaterach prywatnych „zmuszali” gospodarzy do czasowej przeprowadzki do budynków gospodarczych lub do zajmowania mniejszej liczby izb (Kowernicki 1962, Burlinga 1984).

Ruch turystyczny w latach 1958–1979

Rozpoczęty po 1958 r. rozwój infrastruktury turystycznej na obrzeżach Jeziora Rożnowskiego spowodował nasilenie ruchu turystycznego. Liczba miejsc noclegowych zwiększała się także w północnej części terenu – w miejscowościach Bartkowa, Gródek i Rożnów (rys. 5).

Rys. 5. Liczba turystów w wybranych miejscowościach nad Jeziorem Rożnowskim w 1972 r. (opracowanie własne na podstawie A. Kumorkiewicz 1973, M. Sztiglic 1973)

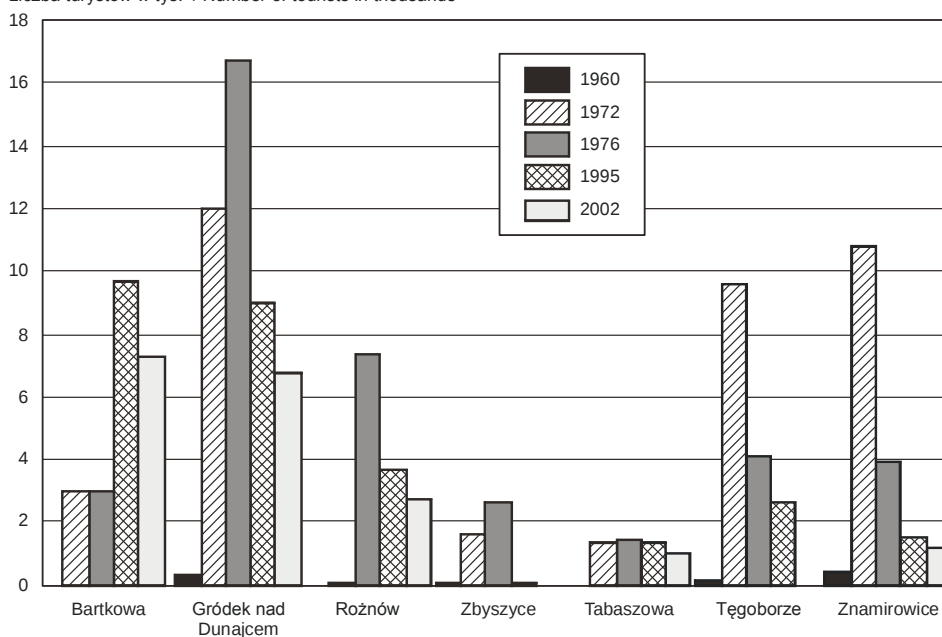
Fig. 5. Number of tourists in the selected municipalities located at the Rożnów Lake in 1972 (author's own elaboration based on A. Kumorkiewicz 1973, M. Sztiglic 1973)

Na lata 60. XX w. przypada tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego omawianego terenu, z perspektywą rozwoju funkcji turystycznej wokół Jeziora Rożnowskiego do początku XXI w.

Po 1960 r. zwiększyła się także liczba osób zainteresowanych wybudowaniem na terenach przyległych do jeziora drugich domów. Także i w ten sposób zwiększała się liczba ludzi odwiedzających ten obszar. Oprócz licznej grupy turystów „osiadłych”, notowano dużą liczbę wypoczywających w czasie weekendów, a także turystów tranzytowych, kursujących między aglomeracjami Tarnowa i Krakowa a górami na południu kraju i na krótko zatrzymujących się nad jeziorem.

Apogeum natężenia ruchu turystycznego przypadło na lata 70. XX w. (w 1976 r. zanotowano ogółem ponad 160 tys. turystów, z czego ok. 43 tys. stanowili turyści pobytowi (Jackowski, Karafiat 1981) (rys. 6).

Liczba turystów w tys. / Number of tourists in thousands

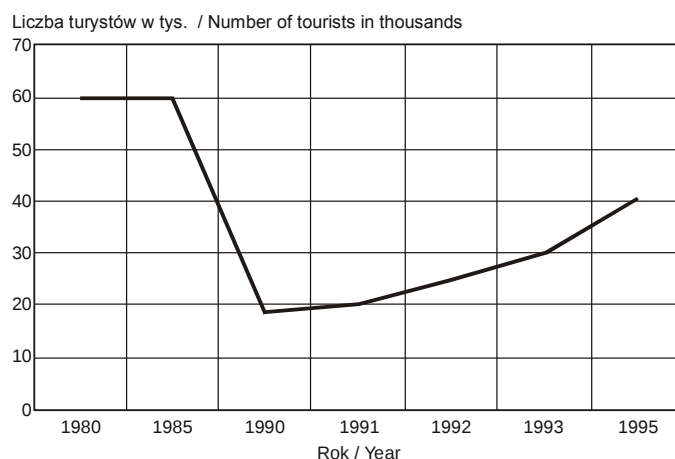

Rys. 6. Ruch turystyczny w latach 1960–2002 w miejscowościach położonych nad Jeziorem Rożnowskim (opracowanie własne na podstawie: G. Burlinga 1984, E. Czech 1996, A. Jackowski, A. Karafiat 1981 oraz badań własnych w 2002 r.)

Fig. 6. Tourist movement in years 1960–2002 in municipalities located at the Rożnów Lake (author's own elaboration, based on G. Burlinga 1984, E. Czech 1996, A. Jackowski, A. Karafiat 1981 and author's own research in 2002)

Ruch turystyczny po roku 1980

Pierwszy spadek liczby przyjeżdżających w okolice Jeziora Rożnowskiego (na przełomie lat 70. i 80.) spowodowany był przede wszystkim podwyższaniem standardu ośrodków wypoczynkowych (np. przez zmniejszanie liczby łóżek w pokojach). Jednocześnie ok. 1985 r. zaczął się zmniejszać ruch turystyczny w miejscowościach położonych w części cofkowej Jeziora Rożnowskiego (przede wszystkim w Tęgoborzy). Było to związane z utratą atrakcyjności akwenu na skutek postępującego jego zamulenia.

Rys. 7. Ruch turystyczny nad Jeziorem Rożnowskim w latach 1980–1995
(opracowanie własne na podstawie E. Czech 1996)

Fig. 7. Tourist movement at the Rożnów Lake in years 1980–1995
(author's own elaboration, based on E. Czech 1996)

Do lat 90. XX w. liczba turystów systematycznie spadała: w latach 80. było ich jeszcze ok. 60 tys., a w 1991 r. już tylko 19 tys. (Czech 1996). Rok 1995 uważany jest za ostatni korzystny dla rożnowskiego rejonu turystycznego. Ruch turystyczny wyniósł wówczas blisko 40,6 tys. turystów i był wyższy od tego w 1994 r. o 7 tys. (Czech 1996). Ponad 80% ruchu turystycznego koncentrowało się wówczas w Bartkowej, Rożnowie, Gródku i Tęgoborzy. Dane szacunkowe dotyczące ostatnich lat wskazują, iż z roku na rok liczba przyjeżdżających systematycznie maleje. Obecnie jest ich zaledwie ok. 10–15 tys. rocznie (rys. 5–6).

Zakończenie

Wraz z transformacją gospodarczą w Polsce po 1989 r. zaszły na badanym obszarze znaczące dla turystyki zmiany. Stopniowo ulegały likwidacji ośrodki wczasowe, a co za tym idzie miejsca noclegowe, będące własnością państwowych zakładów pracy. Jednocześnie otwarto granice. Po pewnym czasie okazało się, iż bardziej atrakcyjny jest urlop np. na Słowacji, niż w rodzimych ośrodkach turystycznych. W przypadku Jeziora Rożnowskiego ważny był brak oczyszczalni ścieków, zarówno w miejscowościach położonych bezpośrednio nad akwenem, jak i w leżącym ok. 15 km powyżej niego Nowym Sączu. Ponadto długotrwała, nieuporządkowana eksploatacja tego obszaru przez setki tysięcy turystów spowodowała degradację jego walorów estetycznych (w tym zanieczyszczenie wód zbiornika).

Literatura

- Burlinga G., 1984, *Rozwój bazy noclegowej regionu rożnowsko-czchowskiego w latach 1972–1982*, maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.
- Chorabik T., 1938, *Ruch uzdrowiskowo-letniskowy w województwie krakowskim*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, Kraków.
- Chorabik T., 1939, *Sezon letni 1938 w ruchu uzdrowiskowo-letniskowym w województwie krakowskim*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, z. 15, Kraków.
- Czech E., 1996, *Stan obecny i możliwości rozwoju funkcji turystycznej miejscowości położonych nad Jeziorem Rożnowskim*, maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.
- Jackowski A., Karafiat A., 1981, *Ruch turystyczny w rejonie zbiorników wodnych – rożnowskiego i czchowskiego*, Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 21, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Kraków.
- Kowernicki K., 1962, *Opracowanie ruchu turystycznego w otoczeniu Jeziora Rożnowskiego*, maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.
- Kumorkiewicz A., 1973, *Stan obecny i możliwości rozwoju funkcji turystycznej gromady Tęgoborze*, maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków.

- Leszczycki S., Mianowski H., 1934, *Potrzeby ruchu uzdrowiskowo-leśniskowego w zachodnich Karpatach Polskich*, Referat Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Polskiego Towarzystwa Balneologicznego w Krakowie, Kraków.
- Sztiglic M., 1973, *Stan obecny i możliwości rozwoju funkcji turystycznej gromady Gródek nad Dunajcem*, maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Instytutu Geografii i Gospodarki Przemysłowej UJ, Kraków.

Tourist movement in the area of the Rożnów Reservoir in years 1933–2008

Summary

The Rożnów Reservoir is situated in southern Poland, in the south east of Małopolska Province, about 70 km southeast of Cracow, the capital of the province and 15 km north of Nowy Sącz, the nearest city. It was created in years 1934–1943, as a result of a construction of a 49 meter-high dam on the Dunajec River in Rożnów.

The Rożnów Reservoir with its big tourist potential became over years one of the finest Polish tourist areas. The place is surrounded by beautiful landscape. Closeness of many villages and towns, accompanied by good transportation infrastructure is also an advantage.

Research on the tourist movement at the Rożnów Foothills was conducted since the 1930s by the Tourism Study Centre at the Jagiellonian University in Cracow. After the socioeconomic transformation, which took place in Poland after 1989, a lot of significant changes in tourism industry in this area occurred. Gradually state-owned resorts were being closed. At the same time borders were opened. After some time it occurred that holidays abroad are less expensive (e.g. in Slovakia). In case of the Rożnów Reservoir the lack of sewage treatment plant in villages around the reservoir and in the nearby Nowy Sącz and long-term, chaotic exploitation of this area by thousands of tourists caused degradation of its esthetic virtues.

Translated by Marta Bobiatyńska